

teozofija v sloveniji

David Bohm

UVOD V UČENJA

David Bohm and Jiddu Krishnamurti

David Bohm's Introduction to Jiddu Krishnamurti

Prispevki k raziskovanju zgodovine Teozofskega gibanja - prevedel Anton Rozman

---

Moje prvo srečanje s Krishnamurtijevim delom se je zgodilo leta 1959, ko sem prebral njegovo knjigo *First and Last Freedom* (Prva in zadnja svoboda). To, kar je še posebej vzbudilo moje zanimanje, je bil njegov globok vpogled v vprašanje opazovalca in opazovanega. To vprašanje je bilo dolgo časa precej pomembno tudi pri mojem lastnem delu, kot teoretičnega fizika, ki se prvenstveno zanima za pomen kvantne teorije. V tej teoriji se je prvič od nastanka fizike pojavilo pojmovanje, da teh dveh ni mogoče ločiti, kot nujno za razumevanje temeljnih zakonov materije na splošno. Zaradi tega, kot tudi zato, ker je knjiga vsebovala druge globoke vpoglede, sem čutil, da je nujno, da se čim prej ko je mogoče neposredno in osebno pogovorim s Krishnamurtijem. In ko sem ga prvič srečal ob njegovem obisku Londona, me je pretresla velika lahkotnost pogovora z njim, ki jo je omogočila silovita energija, s katero je poslušal, in osvobojenost od samo-zaščitnih pridržkov in ovir, s katero se je odzval na to, kar sem imel povedati. Kot človek, ki delujem v znanosti, sem se počutil povsem domače ob temu načinu odziva, saj je bil v bistvu iste vrste kot tisti, s katerim sem se srečal v stikih z drugimi znanstveniki, s katerimi sem delil zelo podobne misli. In tu mislim predvsem na Einsteina, ki je kazal podobno silovitost in odsotnost preprek v številnih razgovorih, ki sva jih imela. Po tem sem se redno srečeval s Krishnamurtijem, da bi razpravljala vsakokrat, ko je prišel v London.

Vzpostavila sva druženje, ki je odtlej postalo tesnejše, ker sem se začel zanimati za šole, ki so nastale na podlagi njegove pobude. V teh razgovorih sva se spustila precej globoko v mnoga vprašanja, ki zadevajo mene samega in moje znanstveno delo. Preiskovala sva naravo prostora in časa ter univerzalnosti, oboje z ozirom na zunanjo naravo in z ozirom na um. Toda potem sva nadaljevala z obravnavo splošnega nereda in zmede, ki prežema zavest človeštva. Tu sem srečal tisto, kar je po mojem mnenju Krishnamurtijevo največje odkritje. To, kar je on resno predlagal, je to, da ima ves ta nered, ki je ključni vzrok tako razširjene žalosti in bede in ki onemogoča človeškim bitjem, da bi ustrezno delovala skupaj, svoje korenine v dejstvu, da ne poznamo splošne narave naših lastnih procesov mišljenja. Ali, če to povem na drug način, potem bi lahko rekli, da ne vidimo, kaj se dejansko dogaja, ko smo vključeni v dejavnost razmišljanja. Krishnamurti čuti, da preko velike pozornosti do in

opazovanja te dejavnosti razmišljanja, on neposredno zaznava, da je mišljenje materialen proces, ki se odvija v notranjosti človeškega bitja v možganih in živčnem sistemu kot celoti.

Običajno težimo k temu, da smo v glavnem pozorni le na vsebino tega mišljenja, ne pa na to, kako se dejansko odvija. Človek lahko to ponazori z obravnavo tega, kaj se dogaja, ko človek bere knjigo. Po navadi je človek povsem osredotočen na pomen tega, kar prebira. Vendar pa se lahko človek zaveda tudi knjige same, njenega ustroja, sestavljenega iz listov, ki jih je potrebno obračati, tiskanih besed in črnila, sestave papirja, itd.

Na podoben način se lahko zavedamo dejanskega ustroja in funkcije procesa mišljenja in ne zgolj njegove vsebine.

Kako je mogoče doseči takšno zavedanje? Krishnamurti predlaga, da to zahteva to, kar on imenuje meditacija. Beseda meditacija je pridobila precejšen razpon različnih in celo nasprotujočih si pomenov, pri čemer mnogi od teh vključujejo precej površinske vrste misticizma. Krishnamurti pa ima v mislih, ko uporablja to besedo, določen in jasen pojem. Človek lahko dobi dragocen namig glede tega pomena, če obravnava izvor te besede. (Koreni besed, v povezavi z njihovimi sedanjimi splošnimi pomeni, pogosto ponujajo presenetljiv vpogled v njihove globlje pomene.) Beseda meditacija izvira iz latinskega korena "med", ki pomeni "meriti". Trenutni pomen besede je "odražati", "razglabljati" (to je, tehtati ali meriti), in "posvečati pozornost". Podobno je sanskrtška beseda za meditacijo, ki je dhyana, tesno povezana z besedo "dhyati", ki pomeni "odražati". Torej, v tem smislu bi meditirati pomenilo "razglabljati, odražati, medtem ko se posveča pozornost temu, kaj se dejansko dogaja, ko človek to počne".

To je morda tisto, kar misli Krishnamurti z začetkom meditiranja. To je, človek posveča pozornost vsemu, kar se dogaja v povezavi z dejanskim delovanjem mišljenja, ki je osnovni vir splošnega nereda. Človek to počne brez izbire, brez kritike, brez sprejemanja ali zavračanja tega, kar se odvija. In vse to se odvija skupaj z razglabljanji o pomenu tega, kar se človek uči o delovanju mišljenja. (Morda je to bolj podobno branju knjige, katere listi so bili nagrabljeni skupaj, pri čemer se človek silovito zaveda tega nereda, kot pa da zgolj "skuša najti smisel" zmedeni vsebini, ki se pojavi, ko človek zgolj sprejema strani, tako kot se te pojavljajo.)

Krishnamurti je zaznal, da bo dejanje meditacije samo po sebi prineslo red v dejavnost mišljenja, brez posredovanja volje, izbire, odločitve ali kateregakoli drugega delovanja "misleca". Ko tak red nastopi, hrup in kaos, ki sta običajno ozadje naše zavesti, umreta in um običajno postane tih. (Misel se pojavi le, ko je potrebna zaradi nekega pristno vrednega namena, nakar se ustavi, dokler ni zopet potrebna.)

V tej tišini, pravi Krishnamurti, se zgodi nekaj novega in ustvarjalnega, nekaj, kar ni mogoče predati z besedami, ki pa ima izjemen pomen za celotno življenje. Tako on ne poskuša to predati v besedah, ampak raje prosi tiste, ki so zainteresirani, naj sami neposredno raziščejo vprašanje meditacije preko dejanske pozornosti do narave mišljenja.

Tudi brez poskusa, da bi preiskali ta globlji pomen meditacije, človek lahko reče, da meditacija, v Krishnamurtijevem smislu te besede, lahko prinese red v našo splošno mentalno delovanje, in da je to ključen činitelj v doseganju konca žalosti, bede, kaosa in zmede, ki so, preko dob, bile usoda človeštva in se še vedno splošno nadaljujejo, brez vidnega obeta po temeljni spremembi v neki predvidljivi prihodnosti.

Krishnamurtijevo delo je prežeto s tem, kar bi lahko imenovali bistvo znanstvenega pristopa, ko ga obravnavamo v njegovi najvišji in najbolj čisti obliki. Tako on začne z dejstvom, dejstvom o naravi naših mišljenjskih procesov. To dejstvo se vzpostavi preko pozornosti, ki vključuje skrbno poslušanje procesov zavesti in njih vztrajno opazovanje. Pri tem se človek nenehno uči, in iz tega učenja prihaja vpogled v celotno ali splošno naravo procesa mišljenja. Ta vpogled se nato preizkusi. Prvič, človek vidi, ali ohranja racionalni red. Nato pa, ali vodi do reda in jasnosti glede tega, kaj valuje iz njega v življenje kot celoto.

Krishnamurti nenehno poudarja, da ni v nobenem smislu avtoriteta. On je prišel do določenih odkritij in skuša preprosto narediti največ, da bi postala ta odkritja dostopna vsem tistim, ki so sposobni poslušati. Njegovo delo ne vsebuje nekega nauka, niti ne ponuja tehnik ali metod za doseganje tihega uma. On si ne prizadeva vzpostaviti nek nov sistem religioznega prepričanja. Prej je od vsakega človeškega bitja odvisno, ali bo sposobno videti, da lahko ono samo odkrije to, kar Krishnamurti imenuje pozornost, in od tam nadaljuje proti svojim lastnim odkritjem.

Jasno je torej, da lahko uvod, kakršen je ta, v najboljšem primeru pokaže le to, kako je Krishnamurtijevo delo videla neka določna oseba, znanstvenik, kakršen sem jaz sam. Da bi v celoti videli, kaj misli Krishnamurti, je seveda nujno, da človek nadaljuje in prebira, kaj dejansko on pravi o tej lastnosti pozornosti v zvezi s celovitostjo človekovih odzivov, notranjih in zunanjih, o katerih smo tukaj razpravljali.

Življenjepisne opombe o Davidu Bohmu

David Bohm je bil preko dvajset let profesor teoretične fizike na Birkbeck College, University of London. Od prejema doktorata na University of Berkeley je učil in raziskoval na Princeton University, University de Sao Paulo, University of Haifa in na Bristol University.